

Liturgie zondag 23 augustus

Welkom en stilte

Luisteren en meelezen met lied 139: 1 en 3 (orgel)

Bemoediging en groet

Gebed van toenadering

Barmhartige God,

we roepen vaak: Zeker weten!

maar voelen ons vaak onzeker.

De wereld is wel eens anders dan we dachten.

Mensen op wie we bouwen vallen soms tegen. Zekerheden verdwijnen.

We doen ons zelfverzekerd voor, maar diep van binnen twijfelen we toch aan onszelf. Doen we het wel goed?

Wie kan in de toekomst kijken?

De dromen waarmee we leven spatten soms zomaar uit elkaar.

We weten af en toe niet meer wat we wél geloven moeten of niet. We aarzelen.

Doe ons ervaren dat U bestaat en dat U in ons midden bent.

Maak ons zeker van uw liefde, door Jezus Christus onze Heer, Amen.

Luisteren naar "Vreugde, vreugde, louter vreugde" (EO-opname)

Gebed voor de opening v.h. Woord

Goede God, bron van kracht, van al wat goed is

plant in ons hart de liefde voor uw Naam,

geef voeding aan ons groeiend geloof

en waak zorgvuldig over de vruchten van uw Geest, door Christus onze heer, Amen.

Lezing Jesaja 51:1-6

Luisteren en meelezen met lied 803: 1, 2 en 6. (orgel)

Lezing Matteüs 16:21-27

Luisteren naar "Ruwe stormen mogen woeden" (EO-opname)

Verkondiging

Orgelspel

Luisteren en meelezen met lied 843

Gebeden

Hemelse Vader,

we danken U want U laat ons niet in de steek.

U hebt beloofd dat u altijd bij ons bent door uw Geest.

U hebt beloofd dat we iets van u zullen merken,

dat u om ons heen bent en ons troost en helpt...

Heer, daar danken we u voor, maar we voelen ons vaak ver verwijderd van u,

we merken niet altijd dat U er bent, of we staan er niet open voor.

We voelen ons vaak zo alleen, omdat we niet erkennen dat we U nodig hebben.

Heer ontferm U over ons.

In u zoeken wij een bondgenoot,

een licht voor ons uit, want de nacht overweldigt nog altijd onze wereld:

Dictators die de uitslag van de verkiezingen verdraaien om zelf aan de macht te blijven, zoals in Belarus, oftewel Wit-Rusland, maar ook in andere landen.
Oppositieleiders die gevangen worden gezet, of vergiftigd, of vermoord.
We bidden u voor hen die naar vrijheid en democratie verlangen,
daar de straat voor opgaan en durven demonstreren, met gevaar voor eigen leven.
We bidden u voor iedereen die in de steek gelaten is.
Mensen die het gevoel hebben dat het niemand iets kan schelen wat hun overkomt.
Mensen in vergeten oorlogsgebieden.
Geef dat er eindelijk haast gemaakt wordt met de hulp.
Wilt u zijn met mensen met ziekte of problemen die gemeden worden als de pest.
Kinderen die hulp nodig hebben, maar waarbij iedereen het laat afweten.
God, maak ons sterk genoeg om de angsthaas in onszelf te overwinnen
en elkaar niet in de steek te laten. Geef ons een open oor en een barmhartig hart.
Wij bidden voor allen die eenzaam zijn. Die geen familie of vrienden hebben
waarmee zij hun ervaringen kunnen delen. Voor hen die door ziekte, door de coronabesmetting of door quarantaine op zichzelf teruggeworpen zijn.
En voor ieder die rouwt om een geliefde en dat gemis telkens weer zo sterk voelt.
Heer wees Gij hen allen nabij met uw liefde, leg uw hand op hun schouders.
Zo leggen wij in stilte voor u neer wat ons bezighoudt, ... in naam van onze heer
J.Chr., die ons leerde bidden: onze Vader..

Collecte

Luisteren en meelezen met lied 422:1, 2 en 3. (orgel)

Zegen, Amen.

Gemeente van onze heer Jezus Christus,

het zijn lastige woorden die Jezus in dit gedeelte uit Matteüs spreekt. Het was toen al niet makkelijk te verteren, zoals de reactie van Petrus aangeeft. En het is nu al helemaal niet makkelijk, die lijdensaankondigingen. En dan die oproep tot zelfverloochening en je kruis dragen. Is dat niet al te pessimistisch?

Steeds weer horen we toch nog weer die verhalen van mensen die de meest verschrikkelijke ervaringen met de kerk hebben gehad: veroordelende opmerkingen, betweterige dominees of ouderlingen, maar ook over ouders die hun kinderen het geloof bijbrengen door ze bang te maken, door ze klein te houden, zonder ooit iets van waardering of liefde.

Als je in zo'n sfeer bent opgegroeid, hoe klinkt dan zo'n woord als zelfverloochening?

Misschien ben je wel blij, dat je je aan dat naargeestige milieu hebt ontworsteld. Dat je daar vandaan bent gegroeid. Dat je eindelijk, met vallen en opstaan, hebt geleerd om jezelf te aanvaarden, om van jezelf te houden, om trots te zijn op je zelf

—

op een gepaste manier natuurlijk, dat dan weer wel, maar toch. Dat laat je je toch niet meer afnemen? Door geen dominee, door geen kerk, door niemand.

Ik kan niet geloven dat Jezus met jezelf verloochenen bedoelt, dat je jezelf naar beneden moet halen. Jezus predikt geen zelfhaat, dat is destructief. Maar in mijn ogen staat zelfverloochening niet haaks op **zelfwaardering**. Misschien is het wel eerder zo dat het een het ander veronderstelt.

Dat je pas kunt spreken over wat zelfverloochening betekent, en wat de waarde daarvan is, als je weet van zelfwaardering, het basisvertrouwen dat je er mag zijn.

Het is misschien goed even wat afstand te nemen en te kijken in welk verband deze woorden klinken.

Jezus begint zijn leerlingen duidelijk te maken dat de weg van nu af naar Jeruzalem zal leiden en dat het uit zal lopen op lijden en sterven. We zijn hier op een kruispunt in het evangelie. Vanaf hier begint de schaduw van het kruis, van de lijdensweg, over het verhaal te gaan hangen. De zogenaamde lijdensaankondigingen zijn elementen in het verhaal van de evangelist.

Je zou kunnen zeggen: hij bouwt zorgvuldig de spanning op. Heel effectief wordt dat gedaan, door de verwijzing naar het aanstaande lijden, gedoseerd in het lopende verhaal aan te brengen.

Wij, lezers, hoorders, weten nu waar het op uit loopt.

Jezus die hier zijn leerlingen aanspreekt, is dus degene die onderweg is naar zijn kruis. Als je dat weet, dan klinkt wat Hij zegt opeens anders.

Als Hij spreekt over zelfverloochening en je kruis opnemen, krijgt dat meteen achtergrond en diepgang.

Moet je dan ook niet zeggen, met het voorbeeld van Jezus zelf voor ogen, “kennelijk gaat het toch om zelfverloochening, jezelf vergeten, jezelf wegcijferen?”

Als je deze woorden leest, met zijn eigen kruis als schaduw op de achtergrond, gaat het dan toch niet om zelfopoffering, om het radicale afzien van je zelf en je helemaal overgeven aan de wil van God? Is dat niet wat Jezus' kruis betekent ?

– nl. de ultieme zelfverloochening - en is dat tegelijkertijd niet datgene, waar wij altijd bij in gebreke zullen blijven?

Het luistert hier nauw. Woorden hebben een bepaalde klank.

Het komt erop aan. Tegelijk merken we dat het hier om de centrale dingen van het evangelie en van het geloof gaat.

Is Jezus het voorbeeld van de ultieme zelfverloochening? Iemand die zichzelf helemaal ondergeschikt maakt aan de wil van God, gehoorzaam buigt, uw wil geschiede, en gedwee op weg naar Jeruzalem gaat om daar gewillig zijn kruis op te nemen?

Als het zo wordt gezegd, heb ik de neiging om te zeggen: Nee.

Dat is te passief, te apathisch, te weinig menselijk ook.

Jezus' lijden en zijn kruis is geen lot, al helemaal geen noodlot.

Het is niet de uitvoering van Gods wil, want God wil het lijden niet, maar de consequentie van een levenskeuze, om de liefde van God overeind te houden, tegen alle weerstand in, tot op het bittere einde en daar aan voorbij.

Daarom verloochent Jezus zichzelf niet, als Hij die weg gaat, maar blijft Hij juist trouw aan zichzelf en aan zijn roeping.

De weg die Hij gaat, moet gaan, uit innerlijke noodzaak, is geen keuze voor zelfdestructie.

Hij zoekt het lijden niet op; het belangrijkste is dat Hij zijn roeping kan vervullen, en die roeping leidt Hem onherroepelijk naar Jeruzalem, het centrum van het geloof. Daarom gaat Hij het lijden ook niet uit de weg; Hij gaat er bewust op af.

Jezus moet lijden, als een onontkoombaar gevolg van zijn levenskeuze.

Het lijden wordt niet verheerlijkt, of mooi gemaakt;

– dat mogen wij daarom ook nooit doen.

Op dezelfde manier kunnen we dat andere woord, over je kruis op je nemen, begrijpen.

Niet als een gedwee ondergaan van wat je nu eenmaal overkomt

– ieder huisje heeft zijn kruisje, niet waar? –

Dat is zo, maar als je het op een bepaalde manier zegt en gebruikt, wordt het een onwaarheid. Je kruis opnemen is niet het beeld van passiviteit, lijdzaam dragen, maar van de hoogste activiteit.

Het betekent: verantwoordelijkheid nemen, staan voor je leven en je levenskeuzes, doen wat jij moet doen.

Kruis dragen betekent, jouw levensopgave vervullen

– en wat die is, zal een ieder uiteindelijk zelf moeten ontdekken.

Daarom draagt ieder in eerste instantie zijn eigen kruis.

Maar wat nu met dat woord 'zelfverloochening'? Is dat nu helemaal van de baan? Als het niet betekent dat we onszelf moeten haten of verachten, dat we onszelf helemaal uitvegen, wat kan het dan nog wel betekenen? Of kunnen we het toch beter overslaan?

– Zelfverloochenen

dat gaat over hoe wij ons zelf zien en verstaan. En in de loop van de tijden is daarin wel wat veranderd.

Heel schematisch kun je zeggen dat vroeger het zelf van mensen werd afgeleid van een instantie buiten hen, van God, of van een wereldse autoriteit, de koning, de landheer. Zelf was je niemand, want je maakte altijd deel uit van een stand, of van een klasse, je was deel van een groter geheel.

Dat patroon is geleidelijk veranderd. Individualisering, democratisering. Misschien is het zelfs wel bij Luther begonnen, die ons leerde om over ons eigen geloof na te denken.

Nu zeggen we: een mens staat zelf voor zijn of haar leven.

Zelfbeschikking vinden wij een groot goed. Ieder mens is een uniek zelf. Maar dat betekent ook, dat dat unieke zelf zich zelf moet waarmaken. Onze identiteit is niet langer voorgegeven, het patroon van hoe je moet leven, geloven, denken en doen wordt niet langer voor jou bepaald

–

dat willen we ook helemaal niet meer;

we moeten het zelf als het ware ontwerpen, zelf onze keuzes maken.

Maar als we kijken naar de inhoud van

onze keuze dan kan het om meer, veel meer dan onszelf gaan.

Het meest menselijke zijn wij immers, niet als wij op ons zelf blijven, maar als wij ons verbinden met andere mensen. Een mens ontplooit zich in het samenleven met en de zorg voor anderen.

Alleen zo verwerven wij onze menselijkheid.

Niet door krampachtig op zichzelf georiënteerd te blijven en alles voor eigen doeleinden aan te wenden, maar door je te begeven in de wereld, door je te verbinden met anderen, door je in te zetten voor waarden die het strikte zelf en ons zelfbelang overstijgen.

Met deze gedachten in het achterhoofd, gaan we weer terug naar de tekst.

Want wij kunnen de bijbel alleen maar lezen en begrijpen, vanuit onze eigen tijd en onze eigen referentiekaders.

En dan hoor je, dat wie Jezus wil volgen, zijn kruis op moet nemen.

Zijn kruis, niet dat van de ander. Jouw kruis, jouw keuzes moet jij maken, jouw verantwoordelijkheid moet jij nemen.

En ik weet wel, je hebt het niet altijd voor het kiezen in het leven, maar toch.

Zelfverloochening is dan voor ons:

Dat we onszelf durven te verliezen aan het leven.

En dat dan ons leven vruchtbaar zal zijn

in de weg die we vol verwondering met elkaar gaan.

Dat er dan goede vruchten zullen groeien. Amen

Liedteksten:

Vreugde, vreugde, louter vreugde
is bij U van eeuwigheid,
Schepper, die 't heelal verheugde,
bron van eeuwige vreugde zijt.
Gij, die woont in licht en luister,
drijft de schaduwen uiteen.
Hij, die zoekend doolt in 't duister,
vindt het licht bij U alleen.

Wil ons van uw vreugde geven,
hef ons op tot U omhoog,
Gever van 't onsterf'lijk leven,
die tot ons U nederboog.

Dan gaan wij hier zingend voorwaarts,
onbevreesd in smart en pijn.
Laat ons Heer, door uwe liefde
eeuwig in uw vreugde zijn

Amen, halleluja.

Ruwe stormen mogen woeden
Alles om mij heen zij nacht
God, mijn God zal mij behoeden
God houdt voor mijn heil de wacht
Moet ik lang zijn hulp verbeiden
Zijne liefde blijft mij leiden
door een nacht, hoe zwart, hoe dicht
voert hij mij in 't eeuwig licht

Maar wat lot, 't zij dood of leven
Smaad of eerbetoon, mij wacht,
Jezus zal mij nooit begeven:
Ben ik zwak, bij Hem is kracht.
Gunst van mensen, raad van vrienden,
Bitt're haat van kwaadgezinden,
Hoogte, diepte, vreugd of rouw,
Niets ontroof mij aan Gods trouw.